

ACC. N:R M. 14213: 1-5.

Landskap: Skåne Upptecknare: Kils Jönsson; Önnestad
Härad: V. Göinge Berättare: " "
Socken: Stoby Berättarens yrke: hamrer
Uppteckningsår: 1956 Född år 1878 i Stoby

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Emigration. s. 1-5.

LUF 103

ACC. N:R M. 14213:1.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Frågelista L U F 103. Emigration.

De upplysningar jag kan lämna äro tyvärr ej så detaljerade, som jag skulle önskat, men jag vill ej underlåta, att efter bästa förmåga besvara frågorna.

Det tycks vara en allmän företeelse i Göingebygden, att emigrationen till Amerika tog fart efter det svåra nödåret ~~1868~~ 1868 för att efter några år åter sjunka, men sedan i sammanhang med ökad värnpliktstid åter stiga omkring slutet av 1880:talet, för att sedan så småningom sjunka till ett minimum. Före 1868 gick emigrationen huvudsakligen till Danmark, framför allt Köpenhamn, där åtskilliga unga kvinnor från min hemtrakt tog plats i familjer, där lönen var åtskilligt högre än den som betalades till tjänarna i hemorten.

En del återvände efter ett eller annat år, men flere gifte sig och stannade kvar. Åtskilliga karlar i sina bästa år arbetade i kalkbrotten på Saltholmen.

Rätt typiska för trakten torde de siffror vara, som Malte Persson lämnat i sin kulturgeografiska beskrivning av Önnestad. Emigrationen började 1881, då 6 personer utvandrade. Denna siffra höll sig

*Luf 103
1.*

ungefär till 1868, då emigranterna ökades till 24. Nästa år 1869 nåddes kulmen med 74 personer och 1871 57 personer. Sedan sjönk antalet stadigt, till dess 1880 Amerikafebern åter började med 27 emigranter, vilken siffra höll sig tämligen konstant till 1893, varefter den stadigt minskades och efter sekelskiftet endast uppgått till en eller annan person om året. Från 1848 och fram till 1920:talet har från socknen utvandrat till Amerika 813 och till Danmark 314 personer.

Beträffande mina närmastes emigration kan jag anföra följande:

1870 reste en ung man, Nils Andersson från Tings Nöbbelöv, till Amerika, där han erhöll ett betydande stycke "land" i Nebraska i närheten av staden Minden. I slutet av 1880:talet kom han tillbaka och hämtade en ungdomsbekant, min moster Elna. Åtskilliga av mina kusiner, barn till husaren och sockenskräddaren Linde-roth i Huaröd, erhöillo sedan fribiljetter från Andersson och bosatte sig i Nebraska och Illinois. Från moster Elna kom varje år julpengar till mormor, så länge hon levde., men sedan upphörde så småningom

ACC. N:R M. 14213:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

3.

förbindelsen, och släktingarna och deras vidare öden känner jag ej. När värnpliktstiden ökades, reste min färbroder Tuve till Amerika tillsammans med åtskilliga unga män från trakten. Tuve levde ett kringflackande liv och försökte sig på åtskilliga yrken. Av de emigranter, som jag känner till, sökte sig de flesta till Nebraska och Illinois. Åtskilliga yrkeskunniga träarbetare fingo sysselsättning vid byggnadsarbeten i Chicago. Flere återvände hem med en ganska betydlig besparing. Endast undantagsvis reste hela familjer. En smedfamilj i Önnestad värvades av en mormonpredikant och reste till Utah. Annars var det huvudsakligen enstaka personer i sina bästa år, och gamla, som hämtades till sina barn i det nya landet. Huvudorsaken till emigrationen var det ökade befolkningstrycket på jordbrukets område och den misär, som betecknade torparnas och dagsverkarnas ekonomiska standard. Missväxtår och ökad värnplikt voro även bidragande orsak. I många fall var det endast lusten att se sig om i världen. Släktingar, som rest tidigare och kommit i goda ekonomiska omständigheter, påverkade sina närmaste att följa efter, sän-

ACC. N:R M. 14213:4

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

4.

sände dem erforderliga biljetter och ordnade med arbete åt dem vid framkomsten.

Packer av svensk-amerikanska tidningar kommo till emigranternas vänner och släktingar, gingo på lån i stugorna, studerades flitigt och bidrogo säkerligen att öka intresset för det stora landet i väster. Som en kuriositet kan jag nämna, att på byrån i flere stugor, tillsammans med barnens kabinettsfoton, tronade en brokig tvgkatt, som erhållits inlindad i en tidningspacke.

Vid tiden före och närmast efter 1890:talet bedrevo agenter för de stora rederierna en livlig verksamhet i bygden för värvande av emigranter. I varje stuga fanns massor av grannt utstyrd propagandalitteratur med bilder av de stora ångarna samt beskrivning av de stora fördelar, som emigranterna erhöilo både i U S A och Canada.

De färglagda bilderna av fermar med vajande sädesfält, måtte för torparna i deras steniga lycker ha tett sig särskilt lockande.

Jag minns att min fader var särskilt intresserad av bilderna och beskrivningarna från Canada, och hade kanske emigrerat, om inte

ACC. N:R M. 14213:5

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

5.

..... hans förut reste breder varnat honom och ställt de svårigheter,
..... som mött honom efter överfarten i bjärt motsats till agenternas
..... locktoner.
..... I regel var det gångkläder, linne och sängkläder som medfördes
..... på resan. Affärerna tillhandahöll speciella "Amerikakoffertar"
..... av en solid trästomme, plätbeslagen och ribbad. Agenterna hjälpte
..... resenärerna med anskaffande av nödiga papper,, anskaffande av biljett
..... (ifall sådan ej erhållits från anhöriga) samt växling av pengar
..... i dollar. - kanske någon gång med ordnande av lån. Endast sällan
..... förekom att emigranterna sålde gård, hus eller lösöre. I barnrika
..... lantbrukarehem kunde i regel föräldrarna hjälpa emigrerande söner med
..... de nödiga pengarna. Endast sällan tog en torpare eller husman
..... genast familjen med sig, utan reste själv i förväg för att sedan,
..... om lyckan var god, sända pengar till familjen för resen, då gi-
..... vetvis hus och bohag, som ej kunde medföras, såldes på auktion.
..... Någon kunskap i engalska hade de resande i regel inte.